

INTERVJU

MINISTAR FINANSIJA MILORAD KATNIĆ KAZAO DA U RJEŠAVANJU NELIKVIDNOSTI, GORUĆEG PROBLEMA U EKONOMIJI, SUDSTVO TREBA DA ODIGRA NAJVAŽNIJU ULOGU

Moraju se kažnjavati firme koje varaju i ne plaćaju dugove

• Vjerujem u crnogorsku ekonomiju. Smatram da je jedna od najperspektivnijih u regionu i Evropi. Između ostalog, jer ima dva proizvoda apsolutno konkurentna na tržištu. To je turizam, koji na globalnom nivou raste, u posljednjih 40 godina, preko 6 odsto u prosjeku godišnje. Drugi je energetika, pri čemu u Crnoj Gori dominiraju obnovljivi izvori energije, što je potreba i budućnost održive ekonomije Evrope

Ministar finansija dr Milorad Katnić kazao je u intervjuu "Vijestima" da za rješavanje nelikvidnosti u privredi, kao gorućeg problema u ekonomiji, ne postoji magični štapić, ali da država može da pomogne pri čemu je naročito važna efikasnost sudova.

- Efikasnost sudskih postupaka i postupanje sudova je od najveće važnosti ukupnom procesu. Ako dužnike koji ne izmiruju ugovorne obaveze i koji u kontinuitetu vrše prevare država ne kazni, onda će vladati pravna nesigurnost a sve ostale mjere će biti borba sa posljedicama, a ne uzrocima - kazao je Katnić.

• **Šta može Vlada da uradi da se stanje nelikvidnosti koliko-toliko poboljša, s obzirom na to da međusobna dugovanja u privredi konstanto rastu, a kriza ne jenjava? U stvari, šta bi moglo biti rješenje?**

- Ni u Crnoj Gori, kao ni u drugim državama koje se suočavaju sa ovim problemom, a to su danas gotovo sve države, ne postoji magični štapić, niti poseban instrument kojim bi se riješio problem nelikvidnosti. Osnovni zadatak države je da redovno izmiruje svoje obaveze i da stvara pravnu i institucionalnu infrastrukturu za efikasnu naplatu potraživanja. Istovremeno zadatak države je i da kazni privredne subjekte i pojedince koji posluju nesavjesno i vrše zloupotrebe. Dodatno, važno je da država stvara uslove za realizaciju kvalitetnih investicionih projekata, što će povećati nivo likvidnih sredstava u privredi.

I na svim ovim poljima posvećeno radimo. Prilagođavamo regulatorni okvir koji će doprinijeti olakšanom poslovanju. Pokrenuli smo u okviru Investiciono-razvojnog fonda uslugu faktoringa u uvjerenju da će, na taj način, jednom broju privrednika biti omogućeno da rasterete svoje bilanse. Može se očekivati da će nova regulativa u izvršnom po-

stupku i uvođenje instituta javnih izvršitelja ubrzati rješavanje dužničkih odnosa.

Efikasnost sudskih postupaka i postupanje sudova je od najveće važnosti ukupnom procesu. Ako dužnike koji ne izmiruju ugovorne obaveze i koji u kontinuitetu vrše prevare država ne kazni, onda će

uz zakonske instrumente obezbjeđenja, a u slučaju potrebe moraju pokrenuti odgovarajuće administrativne i sudske postupke, uključujući i pokretanje krivične odgovornosti. Taj dio posla država ne može da uradi umjesto privrednika.

• **Kako vidite perspektivu crnogorske ekonomije jer je**

globalnom nivou raste, u posljednjih 40 godina, preko 6 odsto u prosjeku godišnje. Drugi je energetika, pri čemu u Crnoj Gori dominiraju obnovljivi izvori energije, što je potreba i budućnost održive ekonomije Evrope. Crnogorska ekonomija je pokazala vitalnost i uprkos ozbiljnom ek-

- Investicije su ključ razvoja i svi treba da doprinesemo stvaranju uslova za njihovu realizaciju. Naše procjene pokazuju da investicija od 100 miliona eura, koja je u međunarodnim standardima relativno mala, na crnogorsku ekonomiju utiče povećanjem BDP-a od 0,7 odsto i donosi najmanje

dine. Javni dug je dodatno uvećan, a u finansiranju budžeta nema novih prihoda niti ima naznaka za to. Da li su nova zaduženja preveliko opterećenje za državu?

- Pad ekonomske aktivnosti i uvoza uslovi su značajno smanjenje prihoda budžeta, a povećanje nezaposlenosti i inflacije značilo je povećanje socijalnih davanja i troškova budžeta. Ovaj dvostruki pritisak kreirao je deficit koji se morao finansirati zaduživanjem. Ovo je danas karakteristika gotovo svih država Evrope.

U krajnjem, zaduživanje je proizvod donošenja Zakona o budžetu, a ne autonomni fiskalni instrument. Samo zaduživanje je proces i tehnika kojom se ispunjava zakonom definisana obaveza. Ocjene i iznosi koji se saopštavaju u javnosti, a u vezi sa državnim zaduživanjem u Crnoj Gori, često nijesu objektivne. U posljednjih sedam mjeseci, dakle u 2011. godini, ukupan iznos zaduživanja iznosi 192 miliona eura, i to 180 miliona zaduženja kroz euroobveznice, 8 miliona kroz državne zapise i 4 miliona kod Evropske investicione banke. U istom periodu, otplaćeno je 130 miliona duga, tako da je neto zaduživanje 62 miliona eura. I u toku 2010. godine dvije trećine novca od zaduživanja bilo je usmjereno na servisiranje duga. Sadašnje generacije poreskih obveznika nose teret ispravljanja i plaćanja starih nepravdi i dugova. Najveći dio državnog duga Crne Gore odnosi se na preuzeti alocirani i nealocirani dug SFRJ, na obaveze stare devizne štednje, obaveze restitucije i zaostale obaveze po osnovu penzijskih prava. Sve ove obaveze smo preuzeli, redovno i bez izuzetka servisiramo, pa to treba imati u vidu kada se govori o stanju državnog duga i potrebi zaduživanja za otplatu duga.

• **Kako će se budžet finansirati 2011. godine i narednih godina, da li će možda biti potrebna dodatna zaduživanja, i da li Crna Gora i poreski obveznici mogu da to istupe?**

- Bez obzira na ove ocjene koje sam iznio kao kontrateze kritici zaduživanja, u Ministarstvu finansija nijesmo zadovoljni sa dinamikom razvoja javnog duga. Vjerujem da treba sve učiniti kako bismo smanjili nova zaduživanja i smanjili teret budućim generacijama poreskih obveznika. Za malu i otvorenu ekonomiju, podložnu eksternim šokovima, nizak nivo javnog duga je predušlov stabilnosti. Presudno važno je da nastavimo fiskalnu konsolidaciju. Nivo javne potrošnje je prevelik teret za

vladati pravna nesigurnost, a sve ostale mjere će biti borba sa posljedicama, a ne uzrocima. Istovremeno, povjerioci moraju da odrade svoj dio posla i da budu angažovaniji u zaštiti svojih prava i interesa. Najprije, moraju imati jasno definisane ugovorne obaveze

kriza velika, a ozbiljnih investicija za sada još nema?

- Vjerujem u crnogorsku ekonomiju. Smatram da je jedna od najperspektivnijih u regionu i Evropi. Između ostalog, jer ima dva proizvoda apsolutno konkurentna na tržištu. To je turizam, koji na

sternom šoku sa kojim je bila suočena relativno se brzo oporavlja od krize. Ove godine očekujemo rast i siguran sam da će se u narednim godinama, uz pomenute potencijale, približavati evropskom prosjeku.

• **Gdje su investicije?**

20 miliona dodatnih budžetskih prihoda. Ako se u narednim godinama realizuju ozbiljne investicije u turizmu, energetici, poljoprivredi i saobraćaju, ubrzaće se ekonomski razvoj i ublažiti mnogi socijalni i ekonomski problemi. Ne mislim samo i posebno na strane investicije. Domaća mala i srednja preduzeća su pokazala vitalnost i sposobnost da prežive najtežu krizu. Neka od njih se veoma uspješno razvijaju i konkurentna su na međunarodnom tržištu. Uz velike sisteme koji su u procesu restrukturiranja, preduzetništvo, porodične firme, domaća mala i srednja preduzeća moraju postati stub i okosnica crnogorske ekonomije.

• **Crna Gora se za pola godine zadužila 380 miliona eura, s tim da je taj iznos mnogo veći kada se uzmu u obzir kamate koje ćemo morati da platimo. Takođe, 60 miliona treba da se uzme od Svjetske banke do kraja go-**

U budžetu trenutno ima preko 100 miliona

• **Kakvo je trenutno stanje u budžetu Crne Gore, kakva je likvidnost s obzirom na krizu, a i povećani su troškovi za penzije, socijalu, zdravstvo za oko 30 miliona. Kako ćete prebroditi ovu godinu?**

- Budžet se i u 2011. godini suočava sa značajnim izazovima. Rashodi za penzije, plate, socijalna davanja i zdravstvo su veći za oko 30 miliona eura, u odnosu na planirane. Aktiviranjem garancije za kredite koje je država garantovala Željezari bili smo suočeni sa dodatnim vanrednim troškom. Na drugoj strani, prihodi budžeta za prvih sedam mjeseci 2011. godine na-

plaćeni su u iznosu od 612 miliona eura, što je nepunih 2 odsto niže od planiranih.

Uprkos ovim izazovima, održali smo likvidnost. Najviše zahvaljujući dobroj procjeni trenutka za izlazak na međunarodno tržište kapitala. Emisija obveznica u aprilu desila se u pravo vrijeme, prije trenutne, vrlo ozbiljne krize na međunarodnom finansijskom tržištu. Na današnji dan, raspoložemo sa 109 miliona eura likvidnih sredstava, što omogućava da sve budžetske obaveze redovno izmirujemo. U državnom trezoru nema naloga za plaćanje koji su stariji od 2 dana, iako je zakonom

propisan rok 30 dana. Takođe, uspostavili smo proceduru da se povraćaj poreza na dodatu vrijednost vrši u roku od 2 dana, iako je zakonski rok 60 dana. Izmirenje obaveza bez čekanja i značajno prije zakonom propisanih rokova znači podršku privredi i likvidnosti.

Istovremeno, definisali smo politike i mjere za naplatu prihoda po osnovu vlasništva u kapitalu, tretmana i naplate poreskog duga kao i sveobuhvatne aktivnosti na smanjenju sive ekonomije. Sve ove aktivnosti rezultiraće većim prihodima. Zato vjerujemo da ćemo do kraja godine ostvariti planiranu visinu prihoda.